

अपंग व्यक्ती (समान संधी संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५
नुसार राज्यातील नगरपरिषदा मधील गट 'क' व 'ड' पदावर शारिरीकदृष्ट्या
अपंगासाठी आरक्षण ठेवणे/सूट देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: जीईएन-१२०४/५५९/प्र.क्र.१०७/०४/नवि-१४
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक: १८ ऑगस्ट, २००५.

संदर्भ :-

- १) शासन निर्णय समक्रमांक, दि. १३ ऑगस्ट, २००४.
- २) अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५.
- ३) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरव्ही-१०९७/प्र.क्र. १२/११७/१६-आ, दिनांक २ मे, १९९८.
- ४) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.अपंग-१००१/६१/ प्र.क्र. ३६/२००२/१६-आ, दिनांक १० मे, २००२.
- ५) शासन परिपत्रक, सामाजिक न्याय सांस्कृतिक कार्य क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग क्र.अपंग/२००२/प्र.क्र.२००४/सुधार-३, दिनांक ५ ऑगस्ट, २००३.
- ६) शासन परिपत्रक क्र.अपंग-१००३/प्र.क्र.१२७/२००३/१६-आ, दिनांक ६ मे, २००४.
- ७) संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय यांची टिप्पणी, दिनांक ८.८.२००४.

प्रस्तावना :- अपंग व्यक्ति (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार राज्यातील नगरपरिषदा मधील गट 'क' व 'ड' पदावर शारिरीकदृष्ट्या अपंगासाठी आरक्षण ठेवणे/सूट देणेबाबत, तज्ज समितीने पुनर्विलोकनात अपंगांसाठी सुयोग्य पदांच्या निश्चितीबाबतचा दि. १३/८/२००४ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करून खालीलप्रमाणे सुधारीत आदेश काढण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:- अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ मधील कलम ३२ नुसार शासन सेवेत तसेच निमशासकीय सेवा स्थानिक स्वराज्य संस्थामर्धील सेवेत अपंग आरक्षण ठेवण्याची, पदे शोधून काढणे (Identify)/निश्चित करणे आवश्यक आहे. तसेच कलम ३३ नुसार खालील प्रमाणे ३ प्रवर्गासाठी प्रत्येकी १ याप्रमाणे आरक्षण विहित करणे गरजेचे आहे.

१) अंध, अल्पदृष्टी -- १%
 २) बहिरेपणा -- १%
 ३) अस्थिव्यंग किंवा मतिमंद-- १%
एकूण आरक्षण -- ३%

०२ कलम ३३ नुसार कामाच्या स्वरूपावरून ज्या आस्थापनेवर अपंगासाठी आरक्षण ठेवणे शक्य नाही अशा बाबतीत सूट देण्याची तरतुद अधिनियमात अंतर्भूत आहे.

०३. अपंग व्यक्ती अधिनियम प्रसूत झाल्यावर सामान्य प्रशासन विभागाने संदर्भाकित २ येथील दिनांक २.५.१९९८ रोजी शासन परिपत्रक निर्गमित करून सर्व विभागाना सविस्तर सूचना निर्गमित केल्या व अधिनियमातील कलम ३२ व ३३ लक्षात घेऊन प्रत्येक विभागाने प्रत्येक संवर्गातील पदाचा आढावा घेऊन प्रत्येक संवर्गात अपंग व्यक्तीसाठी सरळसेवा भरतीत आरक्षण विहित करणे/सूट देण्याबाबतची कार्यवाही करण्याच्या सूचना दिल्या आहेत.

०४. संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय यांनी त्यांच्या नियंत्रणाखालील सर्व नगरपरिषद कार्यालयातील सर्व संवर्गातील पदाची कर्तव्ये, जबाबदाच्या व कामाचे स्वरूप विचारात घेऊन व सर्व पदाचा आढावा घेऊन तसेच संदर्भ क्र.(४) येथील सामाजिक न्याय, सांरकृतिक कार्य क्रिडा व विशेष सहाय्य विभागाचे परिपत्रक दिनांक ५.८.२००३ अन्वये नेमलेल्या डॉ.लहाने, ग्रॅंट मेडिकल कॉलेज, सदस्य तज्ज्ञ समितीने शिफारस केल्यानुभार सोबतच्या परिशिष्ट 'अ' मध्ये नमूद केलेल्या पदांना परिशिष्टात नमूद केल्याप्रमाणे अपंगासाठीचे आरक्षण लागू करण्यास व पारिशिष्ट 'ब' मध्ये नमूद केलेल्या पदांना अपंग आरक्षणातून सूट देण्यास या शासन निर्णयाअन्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

वर लागू करण्यात आलेले अपंगाचे आरक्षण हे संदर्भाकित क्र.(५)
येथील शासन परिपत्रकात नमूद केल्याप्रमाणे गट क व ड संवर्गातील एकूण पदे विचारात घेऊन प्रत्येक नगरपरिषदामधील संवर्गास लागू करण्याबाबत संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई सक्षम राहतील.

०५. अंध अल्पदृष्टी/विकलांगता/कमी श्रवण शक्ती/लोकोमीटर विकलांगता/ विकलांग व्यक्ती/अल्पदृष्टी व्यक्ती इ.शब्दाबाबतच्या अधिनियमातील व्याख्या सोबतचे पारिशिष्ट क मध्ये नमूद केल्या आहेत. त्या त्या अपंगत्वाच्या पात्रतेची पूर्णता करणारी व्यक्ती, वैद्यकीय मंडळाच्या पात्रता/निकषाच्या आधारे त्या त्या अपंगत्वाच्या गटातून नियुक्तीकरिता पात्र ठरेल. अपंगत्वाचे किमान प्रमाण ४०% असणे आवश्यक आहे.

०६. शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरवी-१०९९/प्र.क्र.३१/९८/१६-अ, दिनांक १६.३.१९९९ मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार अपंगासाठी असलेले आरक्षण हे समांतर आरक्षण असून हे समांतर आरक्षण सामाजिक आरक्षणांतर्गत आरक्षण राहिल तसेच पद भरती करताना संदर्भाधीन अ.क्र.५ येथील परिपत्रकातील सूचनानुसार कार्यवाही करावी.

हे आदेश तज्ज समितीर्णी सल्लामसलत करून त्यांच्या मान्यतेस सामाजिक न्याय, सांस्कृति कार्य क्रिडा व विशेष सहाय्य विभागाच्या अनौचारिक संदर्भ क्र. ४३/०५/सुधार-३, दिनांक १०/०८/२००५ आणि सामान्य प्रशासन विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र. १५२४, दिनांक १३.८.२००४ अन्यथे दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

म.चिं.पाटील
(म. चिं. पाटील)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, मुंबई.
- २) सर्व विभागीय आयुक्त तथा प्रादेशिक संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय.
- ३) सर्व जिल्हाधिकारी
- ४) सर्व मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा
- ५) महालेखाकार, महाराष्ट्र राज्य-१/२, मुंबई/नागपूर.
- ६) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
- ७) प्रधान सचिव-२, नगर विकास विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
- ८) मा.राज्यमंत्री (नवि) यांचे स्वीय सहाय्यक.
- ९) अध्यक्ष, सर्व नगरपरिषदा.
- १०) सामान्य प्रशासन विभाग, कार्यासन-१६अ (२ प्रती), मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ११) सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- १२) सर्व कार्यासने, नगर विकास विभाग
- १३) निवडनस्ती (नवि-१४)

शासन शुद्धीपत्रक क्र. जीईएन १२०४/५५९/प्र.क्र. १०७/०४/नवि १४,

दिनांक :- १८ अँगस्ट, २००५

“परिशिष्ट अ”

अ. क्र.	संवर्ग	अंध/ अल्पदृष्टी १%	कर्णबधीर १ %	अस्थिव्यंग १%
१.	प्रमुख लिपिक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
२.	वरिष्ठ लिपिक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
३.	लिपिक-टंकलेखक	P. S.	P.D.	O.L./BL
४.	हवलदार / नाईक	P. S.	P.D.	O.L.
५.	शिपाई	अपात्र	P.D.	O.L.
६.	अंतर्गत लेखा परिक्षक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
७.	सहाय्यक अंतर्गत लेखा परिक्षक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
८.	लेखापाल	अपात्र	P.D.	O.L./BL
९.	सहाय्यक लेखापाल	अपात्र	P.D.	O.L./BL
१०.	कर निरिक्षक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
११.	ग्रंथपाल	अपात्र	P.D.	O.L./BL
१२.	सहाय्यक ग्रंथपाल	अपात्र	P.D.	O.L./BL
१३.	मुकादम	अपात्र	P.D.	अपात्र
१४.	सफाई कामगार	अपात्र	P.D.	अपात्र
१५.	कामगार	अपात्र	P.D.	अपात्र
१६.	ओव्हरसियर	अपात्र	P.D.	अपात्र
१७.	सब ओव्हरसियर	अपात्र	P.D.	अपात्र
१८.	मिस्त्री	अपात्र	P.D.	अपात्र
१९.	गवंडी	अपात्र	P.D.	अपात्र
२०.	मजूर	अपात्र	P.D.	अपात्र
२१.	आरेखक (ट्रेसर)	अपात्र	P.D.	अपात्र
२२.	अनुरेखक (ड्राफ्टसमन)	अपात्र	P.D.	अपात्र
२३.	वीजतंत्री	अपात्र	P.D.	अपात्र
२४.	वायरमन	अपात्र	P.D.	अपात्र
२५.	मुख्य माली	अपात्र	P.D.	अपात्र
२६.	माली	अपात्र	P.D.	अपात्र
२७.	दुरध्यनी सहाय्यक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
२८.	परिचारिका	P.S.	P.D.	अपात्र
२९.	सिस्टर	अपात्र	P.D.	अपात्र
३०.	मिश्रक (कंपौडर)	अपात्र	P.D.	O.L./BL

३१.	प्रयोगशाला तंत्रज्ञ	अपात्र	P.D.	O.L./BL
३२.	क्ष किरण तंत्रज्ञ	अपात्र	P.D.	O.L./BL
३३.	वॉर्डबॉय/ दाईर	अपात्र	P.D.	अपात्र
३४.	प्रयोगशाला सहाय्यक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
३५.	क्ष किरण सहाय्यक	अपात्र	P.D.	O.L./BL
३६.	नर्स मिडवाईफ	अपात्र	P.D.	अपात्र
३७.	सहाय्यक नर्स मिडवाईफ	अपात्र	P.D.	अपात्र